

HIỆU QUẢ CỦA XÀ CỪ (*Khaya senegalensis*) TRONG PHÒNG TRỊ BỆNH GHỀ TRÊN CHÓ

Hoàng Thị Anh Phương¹

Ngày nhận bài: 27/10/2022; Ngày phản biện thông qua: 09/12/2022; Ngày duyệt đăng: 30/01/2023

TÓM TẮT

Nghiên cứu được thực hiện nhằm khảo sát những điều kiện tối ưu ảnh hưởng hiệu quả hoạt tính cao dược liệu Xà cừ trong quá trình chiết xuất và đánh giá hiệu quả của xà phòng Xà cừ trong điều trị và phòng bệnh cho chó mắc ghê. Dược liệu Xà cừ được rửa sạch, phơi khô, sau đó ngâm trong dung môi nước và ethanol 40, 50, 60, 70, 80, 90, và tiến hành trích ly bằng máy cô quay chân không để thu cao dược liệu. Cao Xà cừ pha loãng 1% và được sử dụng thử nghiệm hiệu quả diệt ghê, sau đó điều chế xà phòng trong thử nghiệm phòng và điều trị bệnh ghê trên chó. Kết quả nghiên cứu cho thấy dược liệu Xà cừ có hiệu quả trong diệt con ghê, thời gian gây chết 100% ghê của dịch chiết Xà cừ bằng dung môi ethanol tại các nồng độ 40 - 50, 60, 70 - 90, và dịch chiết Xà cừ bằng dung môi nước tương ứng là 12, 5, 3, và 3 giờ. Xà phòng dược liệu Xà cừ (5 - 7%) có hiệu quả điều trị bệnh ghê sau 5 - 7 ngày điều trị tắm cho chó. Chó tắm xà phòng Xà cừ - E70, 80, 90 với tần suất 1 tháng/lần và trong 6 tháng liên tục không thấy xuất hiện bệnh ghê.

Từ khóa: Xà cừ, xà phòng, ghê, chó.

1. MỞ ĐẦU

Ghê *Sarcoptes scabiei* (*S. scabiei*) ký sinh trên chó gây một số vấn đề nghiêm trọng cho sức khỏe vật nuôi. Khi con vật mắc bệnh ghê trong thời gian dài có thể dẫn đến nhiều biến chứng nguy hiểm như nhiễm trùng huyết, viêm cầu thận cấp tính, và nhiều bệnh nhiễm trùng thứ phát. Do đó, chó cần được điều trị kịp thời để kiểm soát bệnh và loại bỏ tác nhân gây bệnh. Việc chẩn đoán chậm trễ và điều trị không phù hợp có thể dẫn đến hậu quả nghiêm trọng. Những phương pháp điều trị bệnh ghê phổ biến là sử dụng những loại thuốc có thể làm thuyên giảm tình trạng bệnh ngay lập tức nhưng có thể dẫn đến một số tác dụng phụ. Những loại thuốc thường được sử dụng trong kiểm soát ghê như ivermectin, doramectin, moxidectin và selamectin (Voyvoda & cs., 2005), nhưng có tính độc cao như ô nhiễm môi trường, tồn dư trong cơ thể vật nuôi, độc đến tay người tiếp xúc và vật nuôi, và tăng khả năng kháng thuốc khi sử dụng thường xuyên (Terada & cs., 2010).

Hiện nay chưa có nghiên cứu nào về hiệu quả phòng trị ghê cho chó bằng Xà cừ, tuy nhiên những bài thuốc nam như tắm cho chó mắc bệnh ghê bằng lá Xà cừ, lá Dã quỳ,... được lưu truyền trong dân gian đang phổ biến và mang lại hiệu quả điều trị cao. Để có cơ sở khoa học trong sử dụng các dược liệu trên trong phòng trị bệnh ghê cho chó, chúng tôi tiến hành nghiên cứu: “Hiệu quả của Xà cừ (*Khaya senegalensis*) trong phòng trị bệnh ghê trên chó”.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Vật liệu nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu:

Chó có triệu chứng bệnh ghê và chó bình thường thuộc các giống chó nuôi tại TP. Buôn Ma Thuột.

Mẫu dược liệu có sẵn tại địa phương gồm: lá Xà cừ.

Thời gian nghiên cứu: từ tháng 01 năm 2022 đến tháng 12 năm 2022.

Địa điểm nghiên cứu:

Địa điểm lấy mẫu ghê: Chó nuôi các hộ dân tại thành phố Buôn Ma Thuột.

Địa điểm xét nghiệm mẫu: Phòng thí nghiệm Bộ môn Cơ sở Thú y, Khoa Chăn nuôi – Thú y, trường Đại học Tây Nguyên.

Địa điểm chiết xuất dược liệu: Viện Công nghệ sinh học Tây Nguyên.

Nguyên liệu: dung môi ethanol, nước, dao cạo, lam kính, lamén, dầu soi kính, kính hiển vi, găng tay, cân, máy ảnh.

2.2. Nội dung nghiên cứu

Khảo sát một số điều kiện chiết xuất dịch chiết từ dược liệu.

Thử nghiệm và đánh giá hiệu quả của xà phòng Xà cừ lên bệnh ghê chó.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp thu thập và sơ chế dược liệu:

¹Khoa Chăn nuôi Thú y, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Hoàng Thị Anh Phương; ĐT: 0834626465; Email: htaphuong@ttn.edu.vn.